

ADVIES
Wetsvoorstel seksuele misdrijven

*Aan de Minister van Justitie & Veiligheid
naar aanleiding van het verzoek daartoe bij brief d.d. 11 maart 2021*

27 mei 2021

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting.....	Pagina 3
1. Inleiding.....	Pagina 4
2. Terugblik voorontwerp Wet seksuele misdrijven.....	Pagina 4
2.1. Strafmaat en verjaring artikelen 242 en 246 Sr.....	Pagina 4
2.2. Overige wijzigingen ten opzichte van voorontwerp.....	Pagina 5
3. Aanbevelingen.....	Pagina 5
3.1. Verplaats artikel 139h naar Wet seksuele misdrijven.....	Pagina 5
3.2. Verjaringstermijn artikel 244 lid 1, 245 lid 1 en 247 lid 1 en 2 Sr.....	Pagina 6
3.3. Oog voor adequate uitvoering.....	Pagina 6

SAMENVATTING

Aan het Fonds Slachtofferhulp (hierna: het Fonds) is bij brief d.d. 11 maart 2021 het verzoek gedaan advies uit te brengen over het wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en andere wetten in verband met de modernisering van de strafbaarstelling van verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag (Wet seksuele misdrijven). Dit in navolging op het voorontwerp, welk in 2020 in consultatie is gegaan en waarover het Fonds eveneens op verzoek advies heeft uitgebracht. Het Fonds voldoet wederom graag aan dit verzoek.

Over het wetsvoorstel Seksuele misdrijven zoals dat er thans ligt is het Fonds positief. Uit het wetsvoorstel blijkt dat de Minister de adviezen van alle betrokken instanties op het voorontwerp ter harte heeft genomen en veel van de aanbevelingen heeft overgenomen. Zo heeft de Minister het delict 'seks tegen de wil' geschrapt en stelt hij in plaats daarvan voor om voor zowel verkrachting als aanranding drie verschillende delictsvormen te introduceren. Elk met oplopende strafmaat en daaraan gekoppelde eveneens oplopende verjaringstermijn. Het Fonds juicht dit model van harte toe, zoals het ook adviseerde op het eerdere voorontwerp.

Op de overige voorgestelde wijzigingen ten opzichte van het voorontwerp heeft het Fonds geen aanmerkingen. Wel doet het in dit advies graag enkele aanbevelingen aan de Minister. Te weten:

- Verplaats artikel 139h Sr (misbruik van seksueel beeldmateriaal) naar de Wet seksuele misdrijven;
- Neem artikel 244 lid 1, 245 lid 1 en 247 lid 1 en 2 Sr eveneens op in artikel 70 lid 2 sub 3 Wetboek van Strafrecht, zodat het recht op strafvordering niet verjaart;
- Verlies de benodigde praktische handvatten voor de adequate uitvoering van de wetswijzigingen niet uit het oog.

1. Inleiding

Dit wetsvoorstel omvat vele wijzigingen die zien op de actualisering van de huidige zedenwetgeving. In 2020 is er al een consultatieronde geweest over het voorontwerp van de Wet seksuele misdrijven, waarover het Fonds op verzoek heeft geadviseerd. Dit wetsvoorstel is het vervolg daarop.

In de volgende paragrafen volgt een nadere uitwerking van de reactie van Fonds Slachtofferhulp op dit wetsvoorstel, met enkele aanbevelingen.

2. Terugblik voorontwerp Wet seksuele misdrijven

In zijn advies op het voorontwerp d.d. 12 augustus 2020 heeft het Fonds aangegeven dat het zich, samen met de Minister, kan vinden in de gedachte dat slachtoffers van onvrijwillige seks beter beschermd dienen te worden. Maar in de invulling die de Minister in het voorontwerp hieraan had gegeven, namelijk door middel van de introductie van een nieuw delict genaamd 'seks tegen de wil', kon het Fonds zich niet vinden.

Het adviseerde de Minister dan ook om geen nieuwe delictsvorm te introduceren, maar om te onderzoeken of er verschillende gradaties van de huidige artikelen 242 Wetboek van Strafrecht (verkrachting) en 246 Wetboek van Strafrecht (aanranding) konden worden geïntroduceerd. Het Fonds is de Minister dan ook zeer erkentelijk dat hij zijn advies, alsook het advies van overige instanties op dit onderdeel, heeft overgenomen.

2.1. Strafmaat en verjaring artikelen 242 en 246 Wetboek van Strafrecht

Over het wetsvoorstel zoals dat er thans ligt is het Fonds positief. Naast zijn aanbevelingen op het gebied van het aanbrengen van verschillende gradaties voor de artikelen 242 en 246 Wetboek van Strafrecht, zijn ook de aanbevelingen op het gebied van strafmaat en verjaring overgenomen. Het Fonds heeft in zijn advies op het voorontwerp de Minister verzocht het gat in de strafmaat (en de daarbij behorende verjaring) tussen 'seks tegen de wil' en aanranding respectievelijk verkrachting te verkleinen. De strafmaat die in het voorontwerp stond genoemd voor 'seks tegen de wil' zonder binnendringen was 4 jaar tegenover 8 jaar voor aanranding. En de strafmaat voor 'seks tegen de wil' met binnendringen stond op 6 jaar tegenover 12 jaar voor verkrachting. Het Fonds vond dit een te groot verschil.

Met onderhavig wetsvoorstel heeft de Minister hieraan gehoor gegeven door te voorzien in drie verschillende delictsvormen voor aanranding en verkrachting. Met daarbij een oplopende strafmaat en daaraan gekoppelde eveneens oplopende verjaringstermijn. De strafmaat voor aanranding is onderverdeeld in 2 jaar (schuldaanranding), 6 jaar (opzetaanranding) en 8 jaar (gekwalficeerde opzetaanranding). En de strafmaat voor verkrachting is onderverdeeld in 4 jaar (schuldverkrachting), 9 jaar (opzetverkrachting) en 12 jaar (gekwalficeerde opzetverkrachting). De daaraan gekoppelde verjaringstermijnen lopen voor aanranding uiteen van 6 jaar (schuldaanranding), tot 12 jaar (opzetaanranding) en tot slot 20 jaar (gekwalficeerde opzetaanranding). En voor verkrachting geldt dat de verjaringstermijnen oplopen van 12 jaar (schuldverkrachting), tot 20 jaar (opzetverkrachting). Tot slot verjaart gekwalficeerde opzetverkrachting niet.

In deze indeling kan het Fonds zich in zijn geheel vinden. Het vindt dat de voorgestelde verschillende delictsvormen met daarbij behorende strafmaat en verjaringstermijn recht doet aan slachtoffers van seksueel misbruik en blijk geven van erkenning van het aangedane leed. Dit in tegenstelling tot de eerdere introductie van het delict 'seks tegen de wil'.

2.2. Overige wijzigingen ten opzichte van voorontwerp

Het Fonds heeft over de overige wijzigingen ten opzichte van het voorontwerp niks aan te merken. Wel heeft het nog een paar aanbevelingen over het wetsvoorstel seksuele misdrijven, die worden in de volgende paragraaf verder toegelicht.

3. Aanbevelingen

Het Fonds geeft de Minister graag de volgende aanbevelingen mee.

3.1. Verplaats artikel 139h naar Wet seksuele misdrijven

Misbruik van seksueel beeldmateriaal, in de volksmond ook wel ‘wraakporno’ genoemd, is met ingang van 1 januari 2020 strafbaar gesteld in artikel 139h Wetboek van Strafrecht. Dit artikel is geplaatst in de titel ‘Misdrijven tegen de openbare orde’. Bij de behandeling van onderhavig wetsvoorstel Seksuele Misdrijven wordt niet meer over dit delict gesproken. Dit terwijl misbruik van seksueel beeldmateriaal naar mening van het Fonds wel degelijk een seksueel misdrijf betreft en thuis hoort in de wet Seksuele Misdrijven. Het woord ‘seksueel’ is nota bene opgenomen in de delictomschrijving van het betreffende artikel.

Voor een slachtoffer kan de plaats waar het delict in het Wetboek van Strafrecht is opgenomen van wezenlijk belang zijn. Zo is er voor slachtoffers van zedendelicten een specialistische afdeling binnen de politie (zederecherche), hebben zij recht op rechtsbijstand van een gespecialiseerde zedenadvocaat en krijgen zij een toevoeging van de Raad voor Rechtsbijstand met de kwalificatiecode ‘zedemisdrijf’. Het baart het Fonds grote zorgen dat wanneer slachtoffers van misbruik van seksueel beeldmateriaal hiervan op dit moment aangifte doen, deze specialistische hulp niet automatisch aan hen wordt aangereikt, puur vanwege het feit dat dit delict is aangemerkt als misdrijf tegen de openbare orde en niet als seksueel misdrijf.

Bij nadere beschouwing van het ontstaan van artikel 139h Sr, blijkt dat er door de Minister bewust is gekozen om dit delict op deze plek in het Wetboek van Strafrecht op te nemen. Zo staat er in de Memorie van Toelichting dat de bescherming van privacy onderdeel uitmaakt van de bescherming van de openbare orde.¹ En dat het delict om die reden onder de titel Misdrijven tegen de openbare orde is geplaatst. Het Openbaar Ministerie sprak destijds al haar verbazing uit over de plaats van dit delict in het Wetboek van Strafrecht. Zo schreef zij in haar advies op dat wetsvoorstel:

“Uit de inleidende opmerking blijkt al dat het College de voorgestelde bepaling, waarbij het zonder toestemming vervaardigen en het misbruik maken van seksueel beeldmateriaal strafbaar wordt gesteld, op de eerste plaats als een zedendelict ziet. Het wekt bevreemding dat een artikel, dat beoogt misbruik van seksueel beeldmateriaal te bestrijden, wordt geplaatst in Titel V van het Tweede Boek, Misdrijven tegen de openbare orde.”²

Helaas heeft de Minister hier geen gehoor aan gegeven en staat misbruik van seksueel beeldmateriaal thans nog steeds strafbaar gesteld als misdrijf tegen de openbare orde.

De mening van het Fonds dat misbruik van seksueel beeldmateriaal thuis hoort in de wet Seksuele misdrijven, wordt niet alleen gedeeld door het Openbaar Ministerie, maar ook onderbouwd in een artikel van Marthe Goudsmit, PhD onderzoekster aan de Universiteit van Oxford. Citaat:

¹ Kamerstukken II 2018-2019, 35080, nr. 3 (MvT), p.4.

² Advies OM op wetsvoorstel Herwaardering strafbaarstelling actuele delictsvormen d.d. 12 juni 2018, p. 3.

“In het wetboek valt artikel 139h in de categorie ‘misdrijf tegen de openbare orde.’ Dat is echt heel fout. Image-based sexual abuse is een inbreuk op de seksuele autonomie van het slachtoffer en zou dus als seksueel misdrijf moeten gelden. Die wet moet verplaatst worden naar de goede plek, zodat hij in de wet onder zedenmisdrijven valt. Daardoor wordt de ernst van het misdrijf beter erkend, en dat is eerlijker voor de samenleving en het slachtoffer. (...) Erkenning dat het gaat om een zedendelict, maakt ook voor een politieagent die voor het eerst zo’n aangifte behandelt duidelijker waar hij mee te maken heeft. En misschien maakt dat wel iets uit voor hoe die dat slachtoffer benadert.”³

Steeds vaker worden seksuele misdrijven ook online gepleegd. Het Fonds ziet het aantal en de ernst van de gepleegde delicten toenemen, en slachtoffers hebben hierin onvoldoende juridische positie. Reden waarom het Fonds de Minister dringend verzoekt hier nog eens goed naar te kijken. Het spreekt daarbij het vertrouwen uit dat de Minister tot de conclusie komt dat misbruik van seksueel beeldmateriaal wel degelijk tot de categorie seksuele misdrijven behoort en besluit dit artikel te verplaatsen naar de Wet seksuele misdrijven.

3.2. Verjaringstermijn artikel 244 lid 1, 245 lid 1 en 247 lid 1 en 2 Sr

Graag vraagt het Fonds nog aandacht voor het volgende. Uit gesprekken binnen zijn netwerk is het Fonds erop gewezen dat voor de misdrijven seksueel misbruik van functioneel afhankelijke personen (artikel 244 lid 1 Sr), seksueel misbruik van geestelijk of lichamelijk onmachtige personen (artikel 245 lid 1 Sr) en seksueel misbruik van kinderen 16-18 (artikel 247 lid 1 en 2 Sr) het recht tot strafvordering verjaart indien er *geen* sprake is van seksueel binnendringen. Indien er wel sprake is van seksueel binnendringen, verjaart het recht tot strafvordering niet, zo heeft de Minister bepaald.

Het Fonds vraagt zich af of voor deze delictsvormen waarbij geen sprake is van seksueel binnendringen het recht tot strafvordering niet ook uitgesloten moet worden van verjaring. De doelgroepen die deze strafbepalingen beogen te beschermen zijn immers zeer kwetsbare personen. Het is goed denkbaar dat zij zich niet (altijd) direct bewust zijn van hetgeen hen wordt aangedaan. Uitsluiting van verjaring, zoals dat ook geldt voor de delictsvormen waarbij wel sprake is van seksueel binnendringen, lijkt het Fonds dan ook voor de hand liggend en meer recht doen aan deze groepen slachtoffers. Het Fonds verzoekt de Minister dan ook om artikel 244 lid 1, 245 lid 1 en 247 lid 1 en 2 Sr eveneens op te nemen in artikel 70 lid 2 sub 3 Wetboek van Strafrecht.

3.3. Oog voor adequate uitvoering

Tot slot herhaalt het Fonds zijn verzoek aan de Minister om niet alleen oog te hebben voor de wetwijzigingen, maar vooral ook voor de adequate uitvoering daarvan. Het is inmiddels algemeen bekend dat de doorlooptijd van zedenzaken veel te lang is. De Corona-pandemie heeft deze ontwikkeling verder versterkt. Het Fonds maakt zich hier grote zorgen over. De wens van de Minister om de aangiftebereidheid bij slachtoffers van seksueel misbruik te vergroten door middel van deze wetwijzigingen en de verruiming die dit biedt, deelt het Fonds. Maar voor het vergroten van het aantal succesvolle vervolgingen en erkenning voor slachtoffers van seksueel misbruik, is veel meer nodig dan alleen deze wetwijzigingen. Het vertrouwen in de rechtsstaat is zeker bij zedenzaken in het geding.

³ Promovendus Marthe Goudsmit doet aan de Universiteit van Oxford promotieonderzoek naar Image-based sexual abuse: seksueel misbruik middels beeldmateriaal. Zie voor meer info: <https://www.vpro.nl/programmas/tegenlicht/lees/artikelen/2021/bijna-alle-deep-fakes-zijn-pornografisch-wat-kun-je-doen-als-je-in-zon-filmpje-terechtkomt.html>